

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

5 декември 2017 година *

„Преюдициално запитване — Член 325 ДФЕС — Решение от 8 септември 2015 г., Taricco и др. (С-105/14, EU:C:2015:555) — Наказателно производство за престъпления в областта на данъка върху добавената стойност (ДДС) — Национално законодателство, предвиждащо абсолютни давностни срокове, които могат да доведат до ненаказване за извършени престъпления — Засягане на финансовите интереси на Европейския съюз — Задължение да се остави без приложение всяка разпоредба от вътрешното право, която може да засегне задълженията на държавите членки, възложени от правото на Съюза — Принцип за законоустановеност на престъплението и наказанието“

По дело С-42/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Corte costituzionale (Конституционен съд, Италия) с акт от 23 ноември 2016 г., постъпил в Съда на 26 януари 2017 г., в рамките на наказателно производство срещу

M.A.S.,

M.B.

в присъствието на:

Presidente del Consiglio dei Ministri,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: К. Lenaerts, председател, М. А. Tizzano, заместник-председател, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça (докладчик), С. G. Fernlund и С. Vajda, председатели на състави, А. Borg Barthet, J.-С. Bonichot, Ал. Арабаджиев, М. Safjan, F. Biltgen, К. Jürimäe, М. Vilaras и Е. Regan съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: R. Schiano, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 29 май 2017 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за M.A.S., от G. Insolera, A. Soliani и V. Zeno-Zencovich, avvocati,

* Език на производството: италиански.

- за M.B., от N. Mazzacupa и V. Manes, avvocati,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от G. De Bellis, G. Galluzzo и M. S. Fiorentino, avvocati dello Stato,
- за Европейската комисия, от P. Rossi, J. Baquero Cruz, H. Krämer и K. Banks, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 18 юли 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС, тълкуван в решение от 8 септември 2015 г., Taricco и др. (C-105/14, EU:C:2015:555) (наричано по-нататък „решение Taricco“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, образувано срещу M.A.S. и M.B., за престъпления в областта на данъка върху добавената стойност (ДДС).

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС предвижда:

„1. Съюзът и държавите членки се борят с измамата и с всяка друга незаконна дейност, която засяга финансовите интереси на Съюза, като приемат мерки в съответствие с разпоредбите на настоящия член, които имат възпиращо действие и предлагат ефикасна защита в държавите членки, както и в институциите, органите, службите и агенциите на Съюза.

2. Държавите членки приемат същите мерки за борба с измамата, засягаща финансовите интереси на Съюза, каквито предприемат за борба с измамата, засягаща собствените им финансови интереси“.

Италианското право

- 4 Член 25 от Конституцията гласи:

„Никой не може да бъде съден от различен от предвидения от закона редовен съд.

Никой не може да бъде осъден освен съгласно закон, влязъл в сила преди извършване на деянието.

Никой не може да бъде подлаган на мерки за сигурност освен в предвидените от закона случаи“.

- 5 Член 157 от *codice penale* (Наказателен кодекс), изменен с *legge n. 251* (Закон № 251) от 5 декември 2005 г. (GURI, бр. 285 от 7 декември 2005 г.) (наричан по-нататък „Наказателният кодекс“), предвижда:

„Наказателното преследване се погасява по давност след изтичането на период от време, равен по продължителност на максималното наказание, предвидено от закона за престъплението, но при всички положения не по-малко от шест години за по-тежките престъпления и четири години за по-леките престъпления, дори когато се наказват само с глоба.

[...]“.

- 6 Член 160 от Наказателния кодекс предвижда:

„Давността се прекъсва с осъдителна присъда или решение за налагане на административно наказание.

Определението за налагане на мерки за процесуална принуда, засягащи личността [и] определението за насрочване на предварително изслушване също прекъсват давността.

При прекъсване на давността от момента на прекъсването започва да тече нова давност. При няколко действия, които прекъсват давността, тя започва да тече от последното действие; установените в член 157 срокове обаче в никакъв случай не могат да бъдат продължавани извън сроковете, предвидени в член 161, втора алинея, с изключение на престъпленията по член 51, параграфи 3 bis и 3 quater от Наказателно-процесуалния кодекс“.

- 7 Съгласно член 161, втора алинея от Наказателния кодекс:

„С изключение на престъпленията, предвидени в член 51, параграфи 3 bis и 3 quater от Наказателно-процесуалния кодекс, прекъсването на давността не може да води до продължаване на давностния срок с повече от една четвърт от установената му максимална продължителност [...]“.

- 8 Съгласно член 2 от *decreto legislativo n. 74, nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto* (Законодателен декрет № 74 за новата правна уредба на престъпленията, свързани с данъка върху доходите и данъка върху добавената стойност) от 10 март 2000 г. (GURI, бр. 76 от 31 март 2000 г., наричан по-нататък „Декрет № 74/2000“) представянето на справка-декларация по ДДС с измамна цел чрез използване на фактури за несъществуващи сделки се наказва с лишаване от свобода от една година и шест месеца до шест години.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 9 В решение Taricco Съдът постановява, че член 160, последна алинея от Наказателния кодекс във връзка с член 161 от същия кодекс (наричан по-нататък „спорните разпоредби от Наказателния кодекс“) в частта, в която тези разпоредби предвиждат, че преследване за тежки измами в областта на ДДС води до продължаване на давностния срок само с една четвърт от първоначалната му продължителност, може да засегне предвидените в член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС задължения на държавите членки, в случай че посочената национална правна уредба възпрепятства налагането на ефективни и възпиращи санкции в значителен брой случаи на тежка измама, засягаща финансовите интереси на Съюза, или предвижда по-дълги давностни срокове за случаите на измама, засягаща финансовите интереси на съответната държава членка, от тези за случаите на измама, засягаща финансовите интереси на Съюза. Съдът приема също така, че националният съд е длъжен да осигури пълното действие на член 325, параграфи 1 и 2

ДФЕС, като при необходимост остави без приложение разпоредбите на националното право, чието действие възпрепятства съответната държава членка да изпълни възложените ѝ от посочените разпоредби на ДФЕС задължения.

- 10 Corte suprema di cassazione (Касационен съд, Италия) и Corte d'appello di Milano (Апелативен съд, Милано, Италия), по чиято инициатива е образувано конституционното дело пред Corte costituzionale (Конституционен съд, Италия), приемат, че изведеното от посоченото решение правило е приложимо във висящите пред тях наказателни производства. В действителност тези производства се отнасят до престъпления по Декрет № 74/2000, които могат да бъдат квалифицирани като тежки. Освен това такива престъпления биха се оказали погасени по давност, ако има основание за прилагане на спорните разпоредби от Наказателния кодекс, докато в обратния случай тези производства биха могли да доведат до постановяване на осъдителна присъда.
- 11 Впрочем Corte d'appello di Milano (Апелативен съд, Милано) изразява съмнение, че задължението съгласно член 325, параграф 2 ДФЕС е спазено, що се отнася до висящото пред него наказателно производство. В действителност престъпното сдружение с цел контрабанда на тютюн, произведен в чужбина, предвидено в член 29^{quater} от decreto del Presidente della Repubblica n. 43, recante approvazione del testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale (Декрет на президента на Републиката № 43 за одобряване на консолидирания текст на законодателните разпоредби в митническата област) от 23 януари 1973 г. (GURI, бр. 80 от 28 март 1973 г.), макар да може да бъде оприличено на престъпленията съгласно Декрет № 74/2000, като разглежданите в главното производство, не е подчинено на същите правила за максимална продължителност на погасителната давност, както тези престъпления.
- 12 Следователно Corte suprema di cassazione (Касационен съд) и Corte d'appello di Milano (Апелативен съд, Милано) смятат, че съгласно правилото, постановено в решение Taricco, те би трябвало да оставят без приложение давностния срок, предвиден в спорните разпоредби от Наказателния кодекс, и да разгледат спора по същество.
- 13 Corte costituzionale (Конституционен съд) изразява съмнения относно съвместимостта на това решение с върховните принципи на италианския конституционен ред и със зачитането на неотменимите права на човека. По-специално според посочената юрисдикция това решение може да засегне принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията, който изисква по-специално наказателните разпоредби да бъдат точно определени и да не могат да имат обратно действие.
- 14 В това отношение Corte costituzionale (Конституционен съд) уточнява, че в италианския правен ред уредбата на давността в наказателното право има материален характер и следователно попада в приложното поле на принципа на законоустановеност, предвиден в член 25 от Италианската конституция. Ето защо въпросната уредба трябва да бъде установена с точни разпоредби, действащи към момента на извършване на съответното престъпление.
- 15 При тези условия Corte costituzionale (Конституционен съд) приема, че е сезиран от съответните национални юрисдикции да се произнесе по въпроса дали правилото, постановено в решение Taricco, отговаря на изискването за „определеност“, с което според Италианския конституционен съд трябва се характеризира материалното наказателно право.
- 16 Поради това, на първо място, е необходимо да се провери дали съответното лице е можело да знае към момента на извършване на разглежданото престъпление, че правото на Съюза задължава националния съд при наличие на определените в това решение условия да не приложи спорните разпоредби от Наказателния кодекс. Впрочем изискването наказателноправният характер на деянието и предвиденото наказание да бъдат предварително и ясно определяеми от извършителя на наказуемото деяние, произтича и от релевантната

практика на Европейския съд по правата на човека относно член 7 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“).

- 17 На второ място, запитващата юрисдикция установява, че решение Taricco не уточнява в достатъчна степен елементите, които националният съд трябва да вземе предвид, за да определи въпросния „значителен брой случаи“, с които е обвързано прилагането на уредбата, изведена от това решение, и следователно не ограничава дискреционните правомощия на съда.
- 18 Впрочем според посочената юрисдикция решение Taricco не се произнася относно съвместимостта на установеното в него правило с върховните принципи на италианския конституционен ред и изрично възлага тази задача на компетентните национални съдилища. В това отношение тя отбелязва, че в точка 53 от посоченото решение се казва, че ако националната юрисдикция реши да остави без приложение спорните разпоредби от Наказателния кодекс, тя трябва и да следи да бъдат зачетени основните права на съответните лица. Запитващата юрисдикция добавя, че в точка 55 от посоченото решение се уточнява, че такова неприлагане е възможно, при условие че националната юрисдикция провери спазването на правата на обвиняемите.
- 19 Освен това запитващата юрисдикция отбелязва, че в решение Taricco Съдът се е произнесъл по въпроса за съвместимостта на изведеното в това решение правило с член 49 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) единствено що се отнася до принципа за недопускане на обратното действие. Съдът обаче не разгледал другия аспект на принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията, а именно изискването уредбата на санкционния режим да бъде достатъчно ясна. Все пак ставало въпрос за изискване, което е част от общите конституционни традиции на държавите членки, съдържано се и в системата на защита съгласно ЕКПЧ, което следователно съответства на общ принцип на правото на Съюза. Дори обаче уредбата на погасителната давност в наказателното право в италианския правен ред да се приеме за процесуалноправна по естеството си, все пак това не отменя факта, че тази уредба трябва да се прилага в съответствие с точни правила.
- 20 При тези условия Corte costituzionale (Конституционен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
  - „1) Трябва ли член 325, параграфи 1 и 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз да се тълкува в смисъл, че задължава наказателния съд да остави без приложение национална правна уредба в областта на давността, която в значителен брой случаи не допуска наказване на тежки измами в ущърб на финансовите интереси на Съюза, т.е. предвижда по-кратки давностни срокове за наказателно преследване на измами, засягащи финансовите интереси на Съюза, от предвидените за измами, засягащи финансовите интереси на държавата, дори когато това неприлагане е без достатъчно ясно правно основание?
  - 2) Трябва ли член 325, параграфи 1 и 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз да се тълкува в смисъл, че задължава наказателния съд да остави без приложение национална правна уредба в областта на давността, която в значителен брой случаи не допуска наказване на тежки измами в ущърб на финансовите интереси на Съюза, т.е. предвижда по-кратки давностни срокове за наказателно преследване на измами, засягащи финансовите интереси на Съюза, от предвидените за измами, засягащи финансовите интереси на държавата, дори когато в правния ред на държавата членка давността е част от материалното наказателно право и е обвързана с принципа за законоустановеност?

3) Трябва ли [решение Taricco] да се тълкува в смисъл, че задължава наказателния съд да остави без приложение национална правна уредба в областта на давността, която в значителен брой случаи не допуска наказване на тежки измами в ущърб на финансовите интереси на Съюза, т.е. предвижда по-кратки давностни срокове за наказателно преследване на измами, засягащи финансовите интереси на Съюза, от предвидените за измами, засягащи финансовите интереси на държавата, дори когато това неприлагане е в разрез с върховните принципи на конституционния ред на държавата членка или с неотменимите права на лицата, признати с конституцията на държавата членка?“.

21 С определение на председателя на Съда от 28 февруари 2017 г., M.A.S. и M.B. (C-42/17, непубликувано, EU:C:2017:168) е уважено искането на запитващата юрисдикция за разглеждане на настоящото дело по реда на бързото производство, предвидено в член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и в член 105, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.

По преюдициалните въпроси

Предварителни съображения

22 Следва да се припомни, че производството за преюдициално запитване, предвидено в член 267 ДФЕС, установява между Съда и юрисдикциите на държавите членки диалог между съдии с цел да осигури еднообразното тълкуване на правото на Съюза, както и неговата безпротиворечивост, пълното действие и автономия (вж. в този смисъл становище 2/13 (Присъединяване на Съюза към ЕКПЧ) от 18 декември 2014 г., EU:C:2014:2454, т. 176).

23 Въведеното с член 267 ДФЕС производство е инструмент за сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, чрез който Съдът предоставя на националните юрисдикции насоки за тълкуването на правото на Съюза, които са им необходими за решаването на висящи пред тях спорове (вж. в този смисъл решение от 5 юли 2016 г., Огнянов, C-614/14, EU:C:2016:514, т. 16).

24 В това отношение е важно да се подчертае, че когато отговаря на преюдициални въпроси в рамките на разпределението на правомощията между юрисдикциите на Съюза и националните съдилища, Съдът трябва да вземе предвид фактическия и правния контекст, в който се вписват преюдициалните въпроси, така както е очертан с акта за преюдициално запитване (решение от 26 октомври 2017 г., Argenta Spaarbank, C-39/16, EU:C:2017:813, т. 38).

25 Следва да се отбележи, че в производството в основата на решение Taricco Tribunale di Cuneo (Районен съд Кунео, Италия) отправя запитване до Съда относно тълкуването на членове 101, 107 и 119 ДФЕС, както и на член 158 от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност (ОВ L 347, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 9, том 3, стр. 7).

26 В решение Taricco за целите на висящото пред италианския съд наказателно производство Съдът все пак намира за необходимо да предостави на тази юрисдикция тълкуване на член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС.

27 По главното производство Corte costituzionale (Конституционен съд) поставя въпроса за евентуално нарушение на принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията, което е възможно да настъпи поради обявеното в решение Taricco задължение да се оставят без приложение спорните разпоредби от Наказателния кодекс, като се вземе предвид, от една страна, материалноправният характер на правилата за давността, предвидени в италианския правен ред, който предполага, че тези правила трябва да бъдат разумно предвидими за

правните субекти към момента на извършване на инкриминираните деяния, без да могат да бъдат изменени в по-неблагоприятна посока с обратна сила, и от друга страна, изискването, че всяка национална правна уредба относно режима на повдигане на обвинение трябва да има достатъчно точно правно основание, за да може да ръководи и ориентира преценката на националния съд.

- 28 Следователно Съдът следва да уточни тълкуването на член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС, дадено в това решение предвид поставените от запитващата юрисдикция въпроси с оглед на този принцип и които не са доведени до знанието му по делото в основата на решение Taricco.

По първия и втория въпрос

- 29 С първия и втория си въпрос, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че налага на националния съд да остави без приложение в рамките на наказателно производство за престъпления по ДДС вътрешни разпоредби в областта на давността, които са част от националното материално право и които са пречка за налагането на ефективни и възпиращи санкции в значителен брой случаи на тежка измама, засягаща финансовите интереси на Съюза, или предвижда по-кратки давностни срокове за случаите на измама, засягаща посочените финансови интереси, от тези, засягащи финансовите интереси на съответната държава членка, включително когато изпълнението на това задължение води до нарушение на принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията поради недостатъчна точност на приложимия закон или поради прилагане с обратна сила на този закон.
- 30 Следва да се припомни, че член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС възлага задължение на държавите членки да се борят срещу незаконните дейности, които засягат финансовите интереси на Съюза чрез ефективни и възпиращи мерки, както и да приемат същите мерки за борба с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза, като тези, които приемат, за да се борят с измамите, засягащи собствените им финансови интереси.
- 31 Доколкото собствените ресурси на Съюза включват по-специално съгласно Решение 2014/335/ЕС, Евратом на Съвета от 26 май 2014 година относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз (ОВ L 168, 2014 г., стр. 105) приходите, получени от прилагането на унифицирана ставка към хармонизираната основа на ДДС, определена според правилата на Съюза, съществува пряка връзка между събирането на приходите от ДДС в съответствие с приложимото право на Съюза и предоставянето на разположение на бюджета на Съюза на съответните ресурси от ДДС, тъй като всеки пропуск при събирането на първите е възможно да доведе до намаляване на вторите (вж. в този смисъл решения от 26 февруари 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 26 и Taricco, т. 38).
- 32 Държавите членки са длъжни да осигурят ефективно събиране на собствените ресурси на Съюза (вж. в този смисъл решение от 7 април 2016 г., Degano Trasporti, C-546/14, EU:C:2016:206, т. 21). В това отношение посочените държави членки са длъжни да пристъпят към събиране на сумите, съответстващи на собствените ресурси, които поради измами са били отклонени от бюджета на Съюза.
- 33 За да гарантират събирането на всички приходи от ДДС, а следователно и защитата на финансовите интереси на Съюза, държавите членки могат свободно да избират приложимите санкции, които могат да бъдат административни, наказателноправни или съчетание от двете (вж. в този смисъл решения от 26 февруари 2013 г., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 34 и Taricco, т. 39).

- 34 В това отношение обаче следва да се отбележи, на първо място, че наказателноправните санкции могат да бъдат необходими за ефективното и възпиращо действие на борбата срещу тежките измами в областта на ДДС (вж. в този смисъл решение Taricco, т. 39).
- 35 Следователно държавите членки, под страх от нарушение на задълженията си по член 325, параграф 1 ДФЕС, трябва да гарантират, че в случай на тежки измами, засягащи финансовите интереси на Съюза в областта на ДДС, са приети ефективни и възпиращи наказателни санкции (вж. в този смисъл решение Taricco, т. 42 и 43).
- 36 Ето защо следва да се приеме, че държавите членки нарушават задълженията си съгласно член 325, параграф 1 ДФЕС, когато наказателните санкции, приети за наказване на тежки измами в областта на ДДС, не позволяват да се гарантира ефективното събиране на целия данък. В това отношение въпросните държави трябва да следят и предвидените в националното право правила относно давността да позволяват ефективното наказване на престъпленията, свързани с такива измами.
- 37 На второ място, съгласно член 325, параграф 2 ДФЕС държавите членки трябва да приемат същите мерки за борба с измамата, засягаща финансовите интереси на Съюза, по-специално в областта на ДДС, каквито предприемат за борба с измамата, засягаща собствените им финансови интереси.
- 38 Що се отнася до последиците от евентуалната несъвместимост на национално законодателство с член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС, от практиката на Съда следва, че посоченият член предвижда задължение за държавите членки за постигането на точен резултат, без да урежда никакви условия за прилагането на установените в тези разпоредби правила (вж. в този смисъл решение Taricco, т. 51).
- 39 Следователно компетентните национални юрисдикции следва да гарантират пълното действие на задълженията, произтичащи от член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС, и да оставят без приложение вътрешните разпоредби, по-специално в областта на давността, които в рамките на производство във връзка с тежки измами в областта на ДДС възпрепятстват налагането на ефективни и възпиращи санкции за борба с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза (вж. в този смисъл решение Taricco, т. 49 и 58).
- 40 Следва да се припомни, че в точка 58 от решение Taricco е прието, че разглежданите национални разпоредби могат да засегнат предвидените в член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС задължения на съответната държава членка, в случай че тези разпоредби възпрепятстват налагането на ефективни и възпиращи санкции в значителен брой случаи на тежка измама, засягаща финансовите интереси на Съюза, или предвижда по-кратки давностни срокове за случаите на измама, засягаща посочените финансови интереси, в сравнение с измамите, засягащи финансовите интереси на тази държава членка.
- 41 На първо място, националният законодател е компетентен да предвиди правила относно давността, които позволяват изпълнението на задълженията, предвидени в член 325 ДФЕС, в светлината на съображенията, изложени от Съда в точка 58 от решение Taricco. Именно този законодател следва да гарантира, че националната уредба на давността в наказателното право не води до ненаказуемост в значителен брой случаи на тежка измама в областта на ДДС или не е по-строга за обвиняемите в случаите на измама, засягаща финансовите интереси на съответната държава членка, от случаите на измама, засягаща финансовите интереси на Съюза.

- 42 В това отношение следва да се припомни, че обстоятелството, че национален законодател е продължил давностен срок с незабавно прилагане, включително към инкриминирани действия, за които все още не е изтекла погасителната давност, поначало не нарушава принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията (вж. в този смисъл решение Taricco, т. 57 и практиката на Европейския съд по правата на човека, цитирана в тази точка).
- 43 При това положение следва да се допълни, че областта на защита на финансовите интереси на Съюза чрез налагането на наказателноправни санкции е от споделената компетентност между Съюза и държавите членки съгласно член 4, параграф 2 ДФЕС.
- 44 В случая, към датата на фактите по главното производство, уредбата на приложимата давност за престъпления в областта на ДДС не е предмет на хармонизация от законодателя на Съюза. Такава хармонизация е осъществена само частично с приемането на Директива 2017/1371/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2017 година относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза, по наказателноправен ред (ОВ L 198, 2017 г., стр. 29).
- 45 Следователно Италианската република е свободна към посочената дата да предвиди, че в нейния правен ред по подобие на правилата за установяване на престъпленията и определяне на наказанията този режим се урежда от материалното наказателно право, поради което се подчинява, както въпросните правила, на принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията.
- 46 От своя страна, когато във висящи производства компетентните национални юрисдикции трябва да решат да оставят без приложение спорните разпоредби от Наказателния кодекс, те са длъжни да следят за зачитането на основните права на лицата, обвинени в извършването на престъпление (вж. в този смисъл решение Taricco, т. 53).
- 47 В това отношение националните органи и юрисдикции могат да прилагат националните стандарти за защита на основните права, стига в този процес да не се намалява нивото на защита, предвидено от Хартата съгласно тълкуването на Съда, нито предимството, единството и ефективността на правото на Съюза (решение от 26 февруари 2013 г., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, т. 29 и цитираната съдебна практика).
- 48 По-специално, що се отнася до налагането на наказателни санкции, компетентните национални юрисдикции следва да следят за зачитането на правата на обвиняемите, свързани с принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията.
- 49 Според запитващата юрисдикция тези права не биха били спазени, ако се оставят без приложение спорните разпоредби от Наказателния кодекс в рамките на наказателните производства, висящи пред тях, тъй като, от една страна, заинтересуваните лица не са могли разумно да предвидят преди постановяването на решение Taricco, че член 325 ДФЕС би задължило националния съд да остави без приложение посочените разпоредби при установените в това решение условия.
- 50 От друга страна, според същата юрисдикция националният съд не може да определи конкретното съдържание на условията, при които би трябвало да остави без приложение тези разпоредби, а именно в случай, че те биха възпрепятствали налагането на ефективни и възпиращи санкции в значителен брой случаи на тежка измама, без да се пренебрегват ограниченията в правото на преценка, наложени от принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията.

- 51 В това отношение, следва да се припомни значението както в правния ред на Съюза, така и в националния правен ред на принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията с изискванията му за предвидимост, точност и недопускане на обратното действие на приложимия наказателен закон.
- 52 Този принцип, закрепен в член 49 от Хартата, е задължителен за държавите членки, когато прилагат правото на Съюза съгласно член 51, параграф 1 от Хартата, а такава е ситуацията, когато предвиждат в рамките на задълженията си по член 325 ДФЕС налагане на наказателноправни санкции за престъпленията в областта на ДДС. Следователно задължението да се осигури ефективното събиране на средствата на Съюза, не може да се противопостави на този принцип (вж. по аналогия решение от 29 март 2012 г., *Belvedere Costruzioni*, C-500/10, EU:C:2012:186, т. 23).
- 53 Освен това принципът за законоустановеност на престъпленията и наказанията е част от общите конституционни традиции на държавите членки (вж., що се отнася до принципа за недопускане на обратното действие на наказателния закон, решения от 13 ноември 1990 г., *Fedesa* и др., C-331/88, EU:C:1990:391, т. 42 и от 7 януари 2004 г., X, C-60/02, EU:C:2004:10, т. 63) и е закрепен в различни международни договори, по-специално в член 7, параграф 1 от ЕКПЧ (вж. в този смисъл решение от 3 май 2007 г., *Advocaten voor de Wereld*, C-303/05, EU:C:2007:261, т. 49).
- 54 От Разясненията относно Хартата на основните права (ОВ С 303, 2007 г., стр. 17) следва, че в съответствие с член 52, параграф 3 това право има същото значение и обхват, както правото, гарантирано от ЕКПЧ.
- 55 Що се отнася до изискванията, произтичащи от принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията, на първо място, следва да се отбележи, че Европейският съд по правата на човека е постановил във връзка с член 7, параграф 1 от ЕКПЧ, че по силата на този принцип наказателноправните разпоредби трябва да зачитат определени изисквания за достъпност и предвидимост, що се отнася както до установяването на престъплението, така и до определянето на наказанието (вж. решения ЕСПЧ от 15 ноември 1996 г., *Cantoni c/y Франция* SE:ECHR:1996:1115JUD001786291, § 29, ЕСПЧ от 7 февруари 2002 г., *E.K. c/y Турция*, SE:ECHR:2002:0207JUD002849695, § 51, ЕСПЧ от 29 март 2006 г., *Achour c/y Франция*, SE:ECHR:2006:0329JUD006733501, § 41 и ЕСПЧ от 20 септември 2011 г., *ОАО Neftyanaya Kompaniya Yukos c/y Русия* SE:ECHR:2011:0920JUD001490204, § 567—570).
- 56 На второ място, следва да се подчертае, че изискването за точност на приложимия закон, което е присъщо на посочения принцип, предполага, че законът ясно определя престъпленията и наказанията, които се налагат за тях. Това условие е изпълнено, когато правният субект може да установи от формулировката на съответната разпоредба и при необходимост с помощта на даденото от съда тълкуване кои действия и бездействия ангажират наказателната му отговорност (вж. в този смисъл решение от 28 март 2017 г., *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, т. 162).
- 57 На трето място, принципът за недопускане на обратното действие на наказателния закон не допуска по-специално съдът в хода на наказателно производство както да наложи наказание за деяние, което не е забранено с национална норма, приета преди извършването на инкриминираното деяние, така и да утежнява режима на наказателната отговорност на лицата, срещу които е образувано такова производство (вж. по аналогия решение от 8 ноември 2016 г., *Огнянов*, C-554/14, EU:C:2016:835, т. 62—64 и цитираната съдебна практика).
- 58 В това отношение, както е установено в точка 45 от настоящото решение, изискванията за предвидимост, точност и недопускане на обратното действие, присъщи на принципа за законоустановеност на престъпленията и наказанията, се прилагат в италианския правен ред и по отношение на режима на давността за престъпленията в областта на ДДС.

- 59 От това следва, от една страна, че националният съд следва да провери дали констатацията, изисквана съгласно точка 58 от решение Taricco, че спорните разпоредби от Наказателния кодекс възпрепятстват налагането на ефективни и възпиращи санкции в значителен брой случаи на тежки измами, засягащи финансовите интереси на Съюза, създава положение на несигурност в италианския правен ред относно режима на определяне на приложимата давност, което би нарушило принципа на точност на приложимия закон. Ако положението действително е такова, националният съд не е длъжен да остави без приложение спорните разпоредби от Наказателния кодекс.
- 60 От друга страна, изискванията, посочени в точка 58 от настоящото решение, не допускат в производствата срещу лицата, обвинени и извършване на престъпления в областта на ДДС преди постановяване на решение Taricco, националният съд да остави без приложение спорните разпоредби от Наказателния кодекс. В действителност в точка 53 от посоченото решение Съдът вече е подчертал, че поради неприлагането на посочените разпоредби на тези лица би могло да бъде наложено наказание, което по всяка вероятност е можело да бъде избегнато, ако посочените разпоредби бъдат приложени. По този начин въпросните лица биха били подложени с обратна сила на по-строги условия за инкриминиране от действащите към момента на извършване на престъплението.
- 61 Ако националният съд стигне до извода, че задължението да остави без приложение спорните разпоредби от Наказателния кодекс, е в конфликт с принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията, той не е длъжен да се съобрази с това задължение дори когато спазването му би довело до отстраняване на национално положение, което е несъвместимо с правото на Съюза (вж. по аналогия решение от 10 юли 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, т. 58 и 59). Националният законодател е компетентен в такъв случай да приеме необходимите национални мерки, както е установено в точки 41 и 42 от настоящото решение.
- 62 С оглед на всички гореизложени съображения на първия и втория въпрос следва да се отговори, че член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че задължава националният съд да остави без приложение, в рамките на наказателно производство за престъпления в областта на ДДС, вътрешните разпоредби относно давността, които са част от националното материално право и които възпрепятстват налагането на ефективни и възпиращи санкции в значителен брой случаи на тежка измама, засягаща финансовите интереси на Съюза, или предвиждащи по-дълги давностни срокове за случаите на измама, засягаща посочените интереси, от тези, засягащи финансовите интереси на съответната държава членка, освен ако това неприлагане води до нарушаване на принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията поради липса на точност на приложимия закон или поради прилагането с обратна сила на законодателство, предвиждащо по-строги условия за инкриминиране от действащите към момента на извършване на престъплението.

По третия въпрос

- 63 Предвид отговора, даден на първия и втория въпрос, не следва да се отговаря на третия въпрос.

По съдебните разноски

- 64 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 325, параграфи 1 и 2 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че задължава националния съд да остави без приложение, в рамките на наказателно производство за престъпления в областта на данъка върху добавената стойност, вътрешните разпоредби относно давността, които са част от националното материално право и които възпрепятстват налагането на ефективни и възпиращи санкции в значителен брой случаи на тежка измама, засягаща финансовите интереси на Европейския съюз, или предвиждащи по-дълги давностни срокове за случаите на измама, засягаща посочените интереси, от тези, засягащи финансовите интереси на съответната държава членка, освен ако това неприлагане води до нарушаване на принципа на законоустановеност на престъпленията и наказанията поради липса на точност на приложимия закон или поради прилагането с обратна сила на законодателство, предвиждащо по-строги условия за инкриминиране от действащите към момента на извършване на престъплението.

Подписи